

ECOPLAN

Hans van der Lans
Gerben Poortinga



Ecoplan is een onafhankelijke biologenpraktijk. Ze is ontstaan uit het particuliere initiatief van een aantal biologen die ervaring hebben in het natuurbeheer. Zij willen hun kennis en inzichten inzetten voor een meer natuurlijk beheer. Niet alleen in het werkgebied waarvoor ze zijn opgeleid — het natuurbeheer — maar ook voor de eigen leefomgeving, het plantsoen, en de stad.

Klaprozen, boterbloemen en wilgenroosjes zult U zelden in tuin of park aantreffen. Toch zijn dit zeer gewilde bloemen in berm en slootwal. Paardbloemen, pinksterbloemen en zuring toveren kleur na kleur in de voorjaarswei. Ook deze mooie bloemen treft U zelden meer in een gazon aan. Waarbij men op de ene plek ontroerd of verrukt blijft stilstaan, dat vindt men op een andere plaats plotseling onkruid. Zo werden plantsoenen aangeharkt en gladgeschoren, de bossen netjes opgeruimd en de tuinen zorgvuldig geweid. Wilde planten en bloemen en ook insecten en dieren verdwenen bij een dergelijk intensief beheer. Er ont-

stond een reactie in de tuinkultuur... laat maar groeien... laat maar verwilderen... doe maar niets meer... Dit blijkt in de praktijk steeds een teleurstellende ervaring. Tierige wildevruchten van kweekgras, brandnetels en distels verhinderen de kieming, groei en bloei van de begeerde natuurbloemen. Tot... men zich herinnert dat in natuurgebieden ook niet alles lukraak verwildert. Ook bloemrijke hooilanden en bonte bermen worden jaarlijks gemaaid, kleurige weilanden en heidevelden begraaft, vogelrijke houtwallen periodiek gekapt. In natuurgebieden noemt men deze activiteiten: 'beheer'. Niet alleen in natuurgebieden maar ook in bossen, tuinen en plantsoenen is afwisseling van belang. Er moet in de eerste plaats een evenwicht ontstaan, waarbij alle soorten die ter plaatse thuis horen een kans krijgen. Daartoe is beheer noodzakelijk!

Teleurstelling in het huidige beheer

In openbaar en particulier groen, bij hoveniersbedrijven en cultuurtechnische bureaus, overal staat rationalisering en mechanisering voorop. Het lijkt wel of het nauwelijks anders kan en de maatschappij vraagt er om! Veel zaken, zoals het beheer van wegbermen en het uitbaggeren van sloten, worden uitbesteed aan gespecialiseerde bedrijven. Al te uitbundige groei van niet gewenste kruiden wordt met chemische onkruidbestrijdingsmiddelen binnen de perken gehouden. Door het consequent streven naar efficiëntie is de variatie in het groen vaak geworden tot een zichzelf repeterende standaardvariatie. Dit moderne groenbeheer heeft tot reacties geleid. Buurtbewoners hebben bezwaren tegen het gebruik van chemische middelen op de plaats waar hun kinderen en huisdieren spelen. Men wil ook wel eens een ander plantsoen: Eigen groen met een eigen

karakter. Door gebrek aan identiteit schiet de belevingswaarde van de wijk tekort. Natuurminnaars zouden graag spontane en natuurlijke elementen in hun leefomgeving willen zien. 'Waarom', denken zij, 'is een plantsoen in Rotterdam alleen nog door het accent van de tuinman te onderscheiden van een plantsoen in Leeuwarden of Maastricht?' Niet voor niets ontstonden de ideeën: 'Laat maar groeien...'. Eén van de meest fervente voorvechters is LeRoy. De wilde plantsoenen en tuinen die het gevolg waren stonden bomvol distels, brandnetels en kweek. Plantsoendiensten die enthousiast wilde bloementuinen aanlegden hebben de handen vol met het wieden van lastige onkruiden. De wilde plantentuinen zijn uiterst kostbaar gebleken en teleurgesteld grijpt men weer naar schop en selectieve groeiremmers. Het blijkt dat onze natuur niet meer in staat is zich spontaan en snel te ontwikkelen in de richting van een boeiende bloemrijke en evenwichtige situatie. De meeste bodems in ons groen zijn dermate bedorven en bemest dat zich hier alleen nog maar heel ruige storingsvegetaties kunnen ontwikkelen. 'Nietsdoen' biedt dus geen oplossing.

Stijgende kosten

Bij het groenonderhoud blijkt, ondanks de mechanisaties en rationalisaties, de arbeidsproductiviteit niet in dezelfde mate te stijgen als in de landbouw en de veeteelt. Een boer die voor de tweede wereldoorlog nog verscheidene arbeiders aan het werk had kan het nu alleen af.

Bovendien is de produktie ook nog verdubbeld. In het groenbeheer ploetert nog steeds één man op elke vijf hektare. Dat is bijna evenveel als in de intensieve tuinbouw. Bovendien nemen door stads- en dorpsuitbreidingen de te beheren arealen voortdu-



*Overhoeken: dichtplanten
of gevarieerde natuurbouw*

rend en snel toe. Overheid en partikulier kampen met snel stijgende arbeidskosten in een economisch moeilijke tijd.

De aanleg van een doorsnee privétuin kost vele duizenden gulden. Moet het beheer ook hier grootschaliger worden of kunnen we ons eigenlijk geen groen meer veroorloven in onze verstenende en verstedelijkende samenleving? Blijft zonder groen en zonder seizoensbeleving onze woon- en werkomgeving leefbaar?

Een wetenschappelijke oplossing

Het blijkt zonder omhuiging van het traditionele beheer heel moeilijk om de kosten in de hand te houden. Plant voor plant wordt im-

mers opgekweekt, verpoot en verzorgd en gazons vergen een bewerkelijk maaischema. Er is echter een alternatief. Het onderhoud van onze natuurterreinen eist veel minder mankracht dan een evengroot oppervlak aan plantsoen of tuin. Toch waarderen wij onze natuurterreinen, juist om hun wilde soorten. Soorten die zich spontaan vestigen en zichzelf handhaven tegen de verdrukking in diezelfde kweek, distels en brandnetels die in wilde plantsoenen zo domineren. Het verschil tussen natuurgebieden en groenvoorzieningen is het resultaat van een historisch gegroeide onderhoudstraditie. Zowel wat betreft het aanzien als het kostenaspect zijn de verschillen groot.

Door toepassen van de zogenaamde natuurtechniek wordt het beheer verlegd van indivi-

duële plantverzorging naar het instandhouden van vegetatiestructuren. Binnen een bloemrijk grasveld, een imponerende boomgroep of een vogelrijk struweel vindt spontane verjonging plaats. De planten kunnen zichzelf uitzaaïen en voortplanten. Door deze verlegging van het beheer van de individuen naar de vegetatie krijgt men een grote besparing op arbeid en energie.

Voordat men het beheer kan omschakelen van een cultuurtechnisch naar een natuurtechnisch beheer, is vaak in zekere mate natuurbouw nodig. Deze techniek houdt in het bewust verandering brengen in de fysische omgeving teneinde de ontwikkeling van de gewenste (half-) natuurlijke vegetatie mogelijk te maken. De bodemomstandigheden of de waterhuishouding worden aangepast.

De natuurbouw als aanlegtechniek kan soms wel even duur of zelfs duurder uitvallen dan de traditionele aanleg. Deze kosten worden echter ruimschoots terugverdiend op de kosten van het beheer en de kwaliteit van het resultaat.

Er blijkt grote behoefte aan aanvullende informatie, behoefte aan ecologisch advies en begeleiding. Ecoplan is hierin gespecialiseerd en kan behulpzaam zijn.

Een voorbeeld

Enkele jaren geleden is bij Sappemeer het Psychiatrisch Dorp Nieuw Woelwijk gebouwd. Om de leefbaarheid van het dorp te verhogen is een park van 55 hectare rond de gebouwen aangelegd. Dit park dient voor de dagelijkse recreatie, voor therapeutische arbeid en spel en als kampeerterrein voor bezoekende familie en vrienden. J

Van meet af aan stelde men zeer speciale eisen aan het terrein. Aanleg en beheer moesten flexibel zijn zodat het terrein zich snel bij



*Nieuw Woelwijk, optimale natuurruimte begint tijdens de aanlegfase
Bos voor natuureducatie, meer dan alleen eenpalenbos*

de behoeften van de bewoners kon aanpassen. Beslotenheid, aantrekkelijkheid, geur, beleving en natuurlijkheid zouden worden

nagestreefd. Bovendien moesten de onderhoudskosten laag blijven. Samen met Ecoplan werd het beheer en onderhoud grotendeels op een totaal nieuwe manier opgezet. Binnen een jaar bleek reeds dat men dit park met drie man kon onderhouden. Bij een traditioneel beheer zouden zeker meer dan tien man nodig zijn. Dit resultaat was

bereikbaar door enige aanvullende scholing en nieuwe beheerstechnieken. Het nieuwe beheer was van meet af aan gericht op de speciale wensen van het psychiatrische dorp en het resultaat voldeed daardoor beter aan de behoeften.

Bij het nog nieuw aan te leggen deel van het park zullen de beheerskosten nog verder kunnen dalen aangezien de bodem van te voren aan de gestelde gebruiksdoeleinden en de gewenste vegetaties aangepast kan worden. Nog meer kan hier het beheer omgebogen worden van een dwingend beheer naar het begeleiden en sturen van de spontane ontwikkelingen.

Het terrein wint snel aan natuurlijke rijkdom en zal binnenkort in schoonheid en bloemenpracht, in vlinder- en vogellevens zeker niet onderdoen voor een natuurgebied. In tegenstelling tot een natuurgebied is het niet de bedoeling bepaalde vegetatietypen volledig in hun bestaande vorm te fixeren. Het park blijft een gebied voor menselijk gebruik, voor ontspanning en therapeutische doeleinden. Er mag daarom een voortdurende opeenvolging van verschijningsvormen en vegetatietypen optreden afhankelijk van de eisen van het moment. Het is een park voor de bewoners.

Wanneer Ecoplan?

Indien u behoefte hebt aan meer spontane bloemen, vlinders en vogels op uw terrein; wanneer u behoefte hebt aan natuur, aan het spontane, het nieuwe en het onverwachte; aan beheersrichtlijnen of aan ontwerpen, dan zoekt Ecoplan het voor u letterlijk tot de grond toe uit.

Ecoplan is gevestigd aan de Mutua Fidesstraat 9a, 9741 CA Groningen.
Tel.: 050-779846 of 05959-1851.